

یادداشت مدیر مسئول

آرشیوهای ملی و دنیای بدون کاغذ

تحولات پرشتاب علم و فناوری در عصر حاضر بویژه در دهه‌های اخیر، از یک سو اهمیت اطلاعات را روز به روز افزایش داده است تا جایی که عصر حاضر را عصر انفجار اطلاعات نامیده‌اند و از سوی دیگر، با پیشرفتهای شتابان در صنایع رایانه‌ای، خدماتی بزرگ به نظامهای اطلاع‌رسانی صورت گرفته است. در این عصر آنچه به برکت تجزیه‌اتم صورت گرفت و از قبل بهره‌گیری از ذرات الکترونها بشر را به سوی موج سوم (به تعبیر تافلر) پیش برد، چه بسا که در آتیۀ نزدیک از مسیر فناوری متأثر از ذرات پروتون با گذار از انقلاب الکترونیک، حرکت به سوی موج چهارمی چون پروتونیک را شاهد باشیم. شاید خبر ایجاد تشکیلات اداری بدون کاغذ در نظام اداری کشورها، گامهای اولیه این تحول باشد؛ حتی ممکن است در آینده استفاده از کاغذ ممنوع اعلام شود؛ چنانکه سالهاست در شهر واشنگتن مؤسسه‌ای مشاوره‌ای به نام «شرکت سهامی میکرونِت [Micronet Inc]، دستگاههای الکترونیکی ۱۷ کارخانه مختلف را در یک اداره واحد گردآوری کرده و استفاده از کاغذ بکلی در این مؤسسه ممنوع می‌باشد.

از سوی دیگر، پدیده اینترنت باعث تقویت نقش آرشیوها و روشهای برقراری ارتباط با پژوهشگران و محققان شده است و دسترسی سهل و گسترده پژوهشگران را به اسناد و شبکه‌های وسیع اطلاعات در سراسر جهان فراهم نموده است.

پژوهشگران، با کمترین صرف وقت و انرژی، در کوتاه‌ترین زمان ممکن می‌توانند براحتی در تمام دنیا و در لابلای اسناد و مدارک، اطلاعات مورد نیاز خود را جستجو نمایند و دیگر نیازمند صرف وقت و سرمایه خود یا مسافرت از مکانی به مکان دیگر نیستند تا سندی را به دست بیاورند و آن را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند.

در آرشیوهای الکترونیکی سطح دسترسی به اسناد، نحوه پردازش و تنظیم و توصیف اسناد، نحوه اشتراک و دسترسی به منابع و اشاعه اطلاعات مشخص می‌شود و آنچه به عنوان ابزار پشتیبانی و نگهداری مورد نیاز است، متخصصان فناوری اطلاعات (IT)، اتصال به اینترنت و یک وبگاه (سرور) قوی است.

تکثیر و گرفتن تصویر مکرر از اسناد باعث حفظ اصل اسناد می‌گردد و موجب می‌شود که دامنه نگهداری و بهره‌برداری از اسناد به منازل و خانواده‌ها هم گسترش یابد و مدیریت اسناد و آرشیو اسناد محققان و پژوهشگران نیز در سطح گسترده‌ای به وجود آید.

نتیجه آنکه در شرایط کنونی، نادیده گرفتن نقش سنتی آرشیوهای ملی، همانقدر می‌تواند فاجعه آمیز باشد که نادیده گرفتن پیشرفتهای فناوری در خدمت اهداف سازمانی. باید با ترکیب دقیق و هماهنگی شایسته سنت و فناوری، جایگاه آرشیو ملی ایران آنچنان که درخور شأن یک ملت کهنسال است، ارتقا یابد. برنامه های آتی سازمان، چنین رویکردی خواهند داشت.

معاونت اسناد ملی، ضمن تلاش گسترده و پیگیر برای نجات میلیونها سند کاغذی که در گوشه گوشه کشور و در بایگانیهای سنتی نگهداری می‌شود، در حال آماده شدن برای مواجه شدن منطقی با دنیای بدون کاغذ نیز می‌باشد. در این باره، در آینده باز هم خواهیم نوشت.

کیانوش کیانی هفت لنگ